

Τὸ Βατικανόν. — Ὁ Παρνασσὸς τοῦ Ραφαήλ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΚ ΡΩΜΗΣ

## Τ Ο Β Α Τ Ι Κ Α Ν Ο Ν

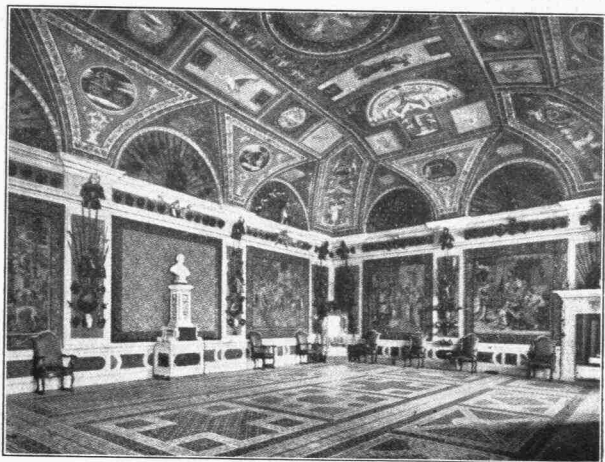
⊙ αὐτοκαλούμενος διάδοχος τοῦ ταπεινοῦ ἀλιέως τῆς Ἰουδαίας, δ ἐπὶ γῆς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἰησοῦ, ἔχει ἀναμφιδόλως τὴν μεγαλοπρεπεστέραν κατοικίαν τοῦ κόσμου. Διότι, τίποτε πλουσιώτερον εἰς θησαυροὺς τέχνης δύναται τις νὰ φαντασθῇ ἀπὸ τὸ Βατικανόν. Τὸ Βατικανόν δὲν εἶναι μία οἰκία, ἀλλὰ σύνολον οἰκιῶν ἀποτελουσῶν δλόκληρον πόλιν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην πλουσίαν εἰς ἀριστουργήματα τέχνης.

Τόσα οἰκοδομήματα ἐκεῖ μέσα, γύρω ἀπὸ ἓνα θαυμάσιον κῆπον, ἀποτελοῦν ἓνα κολοσσόν ἑνδεκα χιλιάδων δωματίων! Ἐκεῖ μέσα ἐγκλείονται τὸ Σιξτίνον Παρεκκλήσιον, ἡ ἀποθήκεις τῆς τέχνης τοῦ Μιχαηλαγγέλου, τὸ διαμέρισμα τῶν Βοργιῶν, αἱ περίφημοι Loggie τοῦ Ραφαήλου, τὸ Προαύλιον τοῦ Βελδερέ, κατασκευασθὲν ἀπὸ τὸν Bramante, τὰ ὑπέροχα Μουσεῖα βεδήλου καὶ χριστιανικῆς τέχνης, αἱ μοναδικαὶ Αἶθουσαι τοῦ Ραφαήλου, μία Βιβλιοθήκη μὲ πολύτιμα χειρόγραφα, τοιχογραφίαι καὶ ἄλλοι θησαυροὶ τέχνης. Εἰς τὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ καὶ τὴν ἐσωτερικὴν του διακόσμησιν ἐιργάσθησαν οἱ γίγαντες τῆς Ἀναγεννήσεως, ὁ Bramante, ὁ Μιχαηλάγγελος, ὁ Ραφαήλος, διὰ νὰ ἀρκεσθῶ εἰς τοὺς γνωστοτέρους.

Θὰ ἐπεθύμουν νὰ δώσω πλήρη περιγραφὴν τοῦ Βατικανοῦ. Ἄλλὰ πρὸς τοῦτο θὰ ἐχρειάζετο χῶρος διπλάσιος τοῦ «Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου». Ἐξ ἄλλου μία βιαστικὴ, σκελετώδης, a la Baedecher, θὰ

ἐμείωνε τὴν ἀξίαν τοῦ Βατικανοῦ, καὶ θὰ καθίστατο κουραστικὴ καὶ περιττὴ εἰς τοὺς ἀναγνώστας μου. Προτιμῶ ὅθεν νὰ ἀπασχοληθῶ μὲ ἐν μικρὸν τμῆμα του μόνον. Καὶ ἐξέλεξα τὸ ἔργον τοῦ Ραφαήλου ἐν τῷ Βατικανῷ, τοῦ ὁποῖου διακρίνει τις τὸ ὑπέροχον κάλλος ἐν τῇ ὑπερτάτῃ τελειότητι.

Ἀκολουθήσατέ με διανοητικῶς εἰς τὰς Αἰθούσας τοῦ Ραφαήλου. Ὁ νεαρὸς καλλιτέχνης κατὰ τὸ 1508 ἐκλήθη ἀπὸ τὸν προστάτην τῶν τεχνῶν Πάπαν Ἰούλιον Β', ὅπως ζωγραφίσῃ τὰς αἰθούσας ἐκεῖνας, ἐνῶ ταυτοχρόνως ὁ Μιχαηλάγγελος ἐζωγράφιζε τὴν Capella Sistina. Ὁ Ραφαήλος, ἀληθὴς φιλόσοφος τοῦ χρωστήηρος, ἔδωσε



Τὸ περιφημον διαμέρισμα τοῦ Πάπα Βοργία εἰς τὸ Βατικανόν

σάρκα εἰς τὰς ἰδέας καὶ ἀπετέλεσε τὸ αἰώνιον ἐκεῖνο ποίημα, ὁποῖον εἶναι αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Βατικανοῦ. Ἡ «Συζήτησις τῆς Μεταλήψεως» ἀποτελεῖ τὴν ἀποθέωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ «Πυρκαϊὰ τοῦ Βοργιο» παριστᾷ ἐν θαῦμα τοῦ Λέοντος Δ', κατὰ τὸ 847. Ἡ «Τιμωρία τοῦ Ἡλιοδώρου» ἐλήφθη ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Ὑπέροχα εἶναι ἡ «Ἀπελευθέρωσις τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἀπὸ τὴν φυλακὴν», ἡ «Συνάντησις τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Μεγάλου μετὰ τοῦ Ἀττίλα», ἡ «Ἐμφάνισις τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Νῶε», ἡ «Θυσία τοῦ Ἀβραάμ», ἡ «Μάχη τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου», τῶν ὁποίων ἀδύνατον ἀποβαίνει, ἐλλείψει χώρου, νὰ δώσωμεν λεπτομερῆ ἀνάλυσιν. Θὰ ἀρκεσθῶμεν μόνον εἰς δύο του ἔργα ἐλληνικοῦ θέματος: τὴν «Σχολὴν τῶν Ἀθηνῶν» καὶ τὸν «Παρνασσόν».

Ἡ «Σχολή τῶν Ἀθηναίων» εἶναι μία φανταστική συγκέντρωσις ὄλων τῶν φιλοσόφων τῆς Ἑλλάδος πάσης ἐποχῆς. Εἰς τὴν σύνθεσιν ταύτην ὄλα εἶναι ὑπεράνθρωπα, ἀθάνατα. Οὐδέποτε τὸ πνεῦμα καλλιτέχνη συνέλαβε δυνατωτέραν σύνθεσιν, μορφὰς ἀγερωχοτέρας, τολμηροτέρας, διάκοσμον πρωτοτυπώτερον καὶ ποικιλώτερον. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ἀποθέωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης. Παριστᾷ μίαν στοὰν μὲ θόλους ἀποτελοῦσαν τὸ ὠραιότερον Ἱερὸν τῆς Σοφίας, τὸ ὁποῖον χεῖρ ζωγράφου ἀπεικόνισε ποτέ. Τὸ διακοσμῶν τὰ ἀγάλματα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος. Οἱ σοφοί



Ἡ πυρκαϊὰ τοῦ Βορῆο. Ἔργον τοῦ Ραφαήλ

εἶναι τοποθετημένοι ἐπὶ τῶν βαθμίδων κλίμακος, πρὸς τὴν ὁποίαν καταλήγει τὸ Ἱερὸν.

Τὸ κέντρον, εἰς τὴν πρώτην βαθμίδα, κατέχουν ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ γύρω τῶν συγκεντροῦνται οἱ ἐπισημότεροι μαθηταὶ καὶ ὁπαδοὶ αὐτῶν. Εἰς τὰς κατωτέρας βαθμίδας εὐρίσκονται οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐμπειρικῶν ἐπιστημῶν, τῆς γεωμετρίας, τῆς ἀριθμητικῆς, τῆς μουσικῆς. Ὁ Σωκράτης, ἔρθιος, ὁμιλεῖ μὲ τὸν Ἀλκιβιάδην. Εἰς τὴν αὐτὴν πλευρὰν τῆς εἰκόνος φαίνεται ὁ Πυθαγόρας γράφων, πλησίον τοῦ δὲ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ὁ Ἐπίχαρμος, ὁ Ἀρχίτας. Πρὸς τὸ ἄκρον διακρίνεται ὁ Ἐπίκουρος, στεφανηφόρος μὲ τρυφεροὺς κλάδους ἀμπέλου καὶ κρατῶν βιβλίον. Γυρμένος ἐπὶ τῶν βαθμίδων, φαλακρός, ἡμίγυμνος, κεῖται ὁ κυνικός Διογένης.

Δεξιᾷ τοῦ θεατοῦ διακρίνεται ὁ περίφημος ὁμιλος τῶν Μαθηματικῶν: ὁ Ἀρχιμήδης, κύπτων ἐπὶ πίνακος, χαράσσει ἐξάγωνον διὰ

διαθήτου. Δεξιᾷ ὁ Ζωροάστρης καὶ ὁ ἀστρονόμος Πτολεμαῖος. Ὅπισθεν τούτου διακρίνονται δύο μορφαί. Ὁ ζωγράφος, εἰς τὰς δύο αὐτὰς κεφαλὰς, ἠθέλησε ν' ἀπαθανάτιση τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τὸν διδάσκαλόν του Perugino.

Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸ ἄλλο κολοσσιαῖον ἔργον τοῦ — τὸν «Παρνασσόν», τὴν ἀποθέωσιν ταύτην τῆς Ποιήσεως. Εἶναι μία εἰκὼν



Ἡ «Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος» τοῦ Ραφαήλ

γεμάτη ἀπὸ χάριν καὶ φῶς. Κάτωθι: δενδρυλίου κάθηται ὁ Ἀπόλλων παιζων βιολίον. Ὁ ζωγράφος ἔβαλεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀπόλλωνος ἀντὶ τῆς Λύρας βιολίον, διότι εὗρισκεν ἁρμονικωτέραν τὴν κίνησιν τῆς χειρός. Γύρω τοῦ Ἀπόλλωνος θεῶνται αἱ Μοῦσαι. Πλησίον διακρίνεται ὁ Ὅμηρος, εἰκὼν ἀληθῶς ἐμπνευσμένη: ἡ μουσικὴ τῶν Θεῶν ἐμπνέουσα τὸν ὑπέρτατον τῶν ποιητῶν, ψάλλοντα τὰς ῥαψωδίας του. Παρ' αὐτὸν εὗρίσκεται ὁ Δάντης ἐστεμμένος μὲ δάφνην καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸν Βιργίλιον. Ὁ Ρωμαῖος ποιητὴς ἀτενίζει ἕνα ὄμιλον ἐκ τεσσάρων ἀνθρώπων. Εἶναι ὁ Πετράρχης

μέ τήν Σαπφώ καί ὁ Πίνδαρος μέ τόν Ὀράτιον, κατὰ τήν πιθανωτέραν ἐκδοχήν, διότι ἄλλοι, ἀντί τῆς Σαπφoύς, διακρίνουν τήν περίφημον Δάουραν, τήν ἐρωμένην τοῦ Πετράρχου. Ὁ Ὀράτιος παρατηρεῖ ἀτενωῶς τόν Πίνδαρον ψάλλοντα.

Διηγoύνται ὅτι, ὅταν ὁ Πάπας εἶδε τελειωμένον τόν θαυμασίον τοῦτον πίνακα, κατελήφθη ὑπό τόσου ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὸ ὕψος τῆς ἐμπνεύσεως καί τήν λυρικότητα τῆς ἐκτελέσεως, ὥστε διέταξε νά ἐξαφανίσουν δύο τοιχογραφίας ἄλλου ζωγράφου τῆς ἐποχῆς, εὐρισκομένας ἐντός τοῦ ἰδίου δωματίου.

Εἰς τὰς «Στοάς τοῦ Ραφαήλου» εὐρίσκεται τὸ σύμπλεγμα τοῦ διακοσμητικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐξετέλεσεν εἰς τὸ Βατικανόν. Μετὰ τόν θάνατον τοῦ προστάτου του Πάπα Ἰουλίου Β', ὁ διάδοχος αὐτοῦ Λέων ὁ Γ', θαυμαστής καί οὗτος τοῦ μεγάλου ζωγράφου, παρήγγειλεν εἰς τόν Ραφαήλον ὅπως διακοσμήσῃ τὰς Στοάς αὐτάς, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον ἔκτοτε τὸ ὄνομά του καί ἀποτελοῦν τὸ ὠραιότερον γνωστόν ἐν τῇ κόσμῳ ἔργον διακοσμητικῆς τέχνης.

Καί ἀλλαχοῦ εὐρίσκομεν εἰς τὸ Βατικανόν τόν Ραφαήλον. Εἰς τήν περίφημον Πινακοθήκην, ὅπου μάλιστα ἐμφανίζεται ἐν ὄλῃ τῇ ἀκμῇ τῆς τέχνης του μέ τήν Παναγίαν τοῦ Foligno καί τήν «Μεταμόρφωσιν». Οἱ δύο οὗτοι πίνακες περισσότερον τῶν ἄλλων ἔργων του ἀποσπῶσι τόν θαυμασμόν. Τέλος εἰς τὸ σχέδιον ὁ Ραφαήλο ἔχει ὀλιγίστως ἐφαμίλλους. Εἰς τήν γαλήνην ὁμως καί γλυκύτητα τῆς ἐκφράσεως οὐδένα ἔχει τόν δυνάμενον ν' ἀντίπαραβληθῇ. Μετὰ τὰς ἀπλοϊκὰς καί ἀπὸ τήν Βυζαντινὴν τεχνοτροπίαν ἐμπνευσμένας Παναγίας τῆς Φλωρεντινῆς περιόδου, ἡ «Παναγία τοῦ Foligno», ζωγραφηθεῖσα κατὰ τὸ 1511, ἐγκαινιάζει τήν σειρὰν τῶν ἐνδόξων δι' ἐκφρασιν καί γλυκύτητα εἰκόνων τῆς Παναγίας.

Ἡ «Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος» εἶναι τὸ τελευταῖον ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐζωγράφησεν. Ὅταν τριάκοντα ἑπτὰ μόλις ἐτῶν, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δόξης καί τῆς τέχνης του, ὁ Ραφαήλος ἀπέθνησκεν, εἰς τήν ἐπιθανάτιον κλίνην του οἱ θαυμασταὶ του ἐτοποθέτησαν τήν εἰκόνα ἐκείνην, τήν ὁποίαν μόλις εἶχεν ἀποπερατώσει. Μὲ τὸ ἔργον αὐτὸ ὀλιγίστα ἄλλα δύνανται νά συγκριθοῦν, οἷον ὁ «Μυστικὸς Δεῖπνος» τοῦ Ντα-Βίντσι καί ὁ «Χριστὸς» τοῦ Τιτσιανοῦ καί τοῦ Ρέμβρανδτ.

Σταματῶ ἐδῶ. Ἴσως ἄλλοτε μοῦ δοθῇ εὐκαιρία ὅπως ἀπὸ τῶν σελίδων τοῦ ἀγαπητοῦ μου Ἡμερολογίου τοῦ κ. Σκόκου ὁμιλήσω καί διὰ τὰ ἄλλα ἀριστουργήματα τοῦ Βατικανοῦ.

(Ρώμη)

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

## ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

*Εἰς κρῦον ἀστειολόγον*

*Τόσο κρῦα τ' ἀστεία του ποῦθελε νά σκορπῇ  
ὁποῦ κι' ὁ ἴδιος πούντιασε, τὰ τίναξε καί πάη!..*

ΣΑΤΑΝΑΣ